

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра музики та хореографії

УРОК НАРОДНОГО ТАНЦЮ:
ВПРАВИ БІЛЯ СТАНКА, НА СЕРЕДИНІ ЗАЛИ,
ЕТЮДИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З КУРСУ “ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАРОДНОГО ТАНЦЮ”
для студентів спеціальності 013 - Початкова освіта,
спеціалізація - Хореографія

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри музики і хореографії ДДПУ
/протокол № 1 від 30.08.2018 р./

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою ДДПУ
/протокол № від

СЛОВ'ЯНСЬК – 2018

УДК 378.016:793.31(477)

Укладачі:

Котов В. Г. – старший викладач кафедри музики і хореографії

Пшеничних М. М. – старший викладач кафедри музики і хореографії

Рецензенти:

Гаврілова Л. Г. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики початкової освіти

Євтухова Т. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій школі

Урок народного танцю: вправи біля станка, на середині зали, етюди : метод. рекомендації / Уклад.: В.Г. Котов, М.М. Пшеничних. – Слов'янськ: ДВНЗ «ДДПУ», 2018. – 50 с.

У методичному посібнику наведені вправи з музичним супроводом, які доцільно використовувати при проведенні уроку народного танцю на початкових етапах навчання студентів. Матеріал посібника викладено послідовно та доступно. Автори навчально-методичного посібника пропонують необхідний мінімум танцювальних елементів при максимумі їх різноманітних поєднань, велика кількість яких створить враження новизни і дасть простір фантазії студента.

© ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2018

© Факультет початкової, технологічної та професійної освіти, 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вияв творчої активності дитини, збагачення її духовного життя невід’ємні від освоєння нею мистецтва. Сприймання художніх творів сприяє розвитку дитини, формує у неї сенсорну культуру, дає нову специфічну інформацію, пробуджує естетичне почуття краси. Концепція виховання через мистецтво не обмежується ознайомленням дітей з його творами, їх сприйманням, а передусім пропагує активне включення дітей у художню діяльність. Хореографічне мистецтво займає в реалізації такого підходу чільне місце. Воно через хореографічні вправи, дії розвиває пластику рухів, чуття гармонії, образне сприймання музики, дарує переживання радості вільного володіння моторикою власного тіла.

Сучасний стан хореографічного мистецтва ставить перед майбутнім балетмейстером – автором хореографічних творів та керівником дитячих танцювальних колективів певні вимоги:

- професійне володіння природою хореографічної культури у цілому;
- поглиблене володіння певним різновидом хореографічного мистецтва, який має стати специфічною мовою його творів;
- знання законів мистецтва балетмейстера – музично-хореографічної драматургії та архітектоніки, композиції й постановки хореографічних творів, суміжних мистецтв, які є невід’ємною частиною хореографічного твору, відповідності усіх складових твору, законами сприйняття твору глядачами, практичне володіння навичками побудови твору – від задуму до виходу на сцену;
- організація творчого процесу та зацікавленого ставлення до нього співавторів твору та виконавців – музикантів, хореографів (акторів, балетмейстерів-репетиторів), виконавців костюмів, оформлення сцени, освітлювачів, колективу, окрім загального володіння хореографічною культурою повинен досконально володіти певним різновидом хореографічного мистецтва який має стати мовою його творів.

Сучасне хореографічне виховання дітей набуває системного характеру на підставі Державної програми «Освіта. Україна XXI століття», Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Зрештою, це сприяє успішному розвитку сценічної хореографії, ставить перед нею нові завдання.

Курс «Теорія і методика народного танцю» викладається студентам – майбутнім керівникам дитячих хореографічних колективів протягом усього терміну навчання. Метою даного курсу є підготовка студентів до самостійного керування та створення репертуару в дитячих хореографічних колективах, з урахуванням специфічних завдань, умов і контингенту учасників колективу народного танцю, підготовка висококваліфікованих викладачів хореографічних дисциплін в новітніх мистецьких закладах освіти, середній та вищій школі.

На початкових етапах навчання дуже важно, щоб студенти засвоїли структуру уроку народного танцю, його основні компоненти: вправи біля станка, вправи на середині зали, етюди.

Урок народного танцю органічно поєднаний з музикою, яка є важливим компонентом у хореографічному вихованні. Майбутньому хореографу слід особливу увагу приділяти врахуванню тісного взаємозв'язку музики й танцю, тому що без розуміння її образного та емоційного змісту неможливо досягти справжньої виразності виконання. Музичне оформлення вправ і етюдів повинно бути різноманітним і якісним.

Важливим принципом роботи є використання мінімуму танцювальних елементів при максимумі їх різноманітних поєднань, велика кількість яких створить враження новизни і дасть простір фантазії студента.

У методичних рекомендаціях наведені вправи з музичним супроводом, які доцільно використовувати при проведенні уроку народного танцю на початкових етапах навчання студентів спеціальності 6.010102 – Початкова освіта, спеціалізація – Хореографія.

Методична розробка уроку народного танцю для студентів II-го курсу.

ПЕРША ЧАСТИНА УРОКУ. ВПРАВИ БІЛЯ СТАНКА.

Уклін в українському характері.

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 3-я позиція ніг, руки на поясі.

На раз- два- три- чотири- виконавці роблять чотири кроки вперед з натягнутим носком. Руки через 1-у позицію відкриваються у 2-у позицію.

На – п'ять – удар правою ногою в невиворітну 6-у позицію, руки закриваються на пояс.

На – шість – пауза.

На – сім – удар правою ногою у 3-ю позицію, руки відкриваються у другу позицію.

На – вісім – пауза.

На – раз – два – з правої ноги робимо два шаги вперед із витягнутим носком, руки опускаються вниз.

На – три – впасти на праву ногу вперед, ліва нога підставляється ззаду на ку де п'є до правої ноги, права рука кладеться на грудну клітку ліктем в бік, голова злегка опускається вниз.

На – чотири – лівою ногою робиться крок назад, права нога витягується на носок. Руки відкриваються у 2-у позицію.

На – п'ять – шість – два кроки назад, руки у 2-й позиції.

На – і – праву ногу підставляємо у 3-ю позицію.

На – сім – підіймаємось на пів пальці, права рука із другої позиції та кладеться на грудну клітку.

На – і – права рука підіймається у 3-ю позицію, голова піднята вгору.

На – вісім – уклін. Рука опускається вниз, корпус нахиляється вперед.

На – і – корпус випрямляється

Гречаники

Враховуючи, що студенти вже на II-му курсі, комбінації біля станка ускладнюються.

Вправа №1. Plie (присідання). У молдавському характері.

Музичний розмір 4/4.

Вихідне положення: 6-а позиція ніг, руки вільно опущенні вниз.

Вступ – на 4 такти. Лівою рукою виконавець тримається за станок.

Права рука через першу позицію закривається на пояс.

На – один – і – робимо demi plie, рука залишається на поясі.

На – два – вертаємось у вихідне положення, коліна витягуються.

На – і – три – знову робимо мале присідання, рука відкривається у 2-гу позицію.

На – чотири – знов у вихідне положення, коліна витягуються, рука залишається у другій позиції.

На – п'ять – шість – велике присідання, рука опускається в підготовчу позицію, проходить через 3-ю позицію та опускається до другої позиції.

На – сім- вісім – виходимо з великого присідання.

На – і – робимо підняття на пальці (релєве) з переходом у 1-у позицію ніг, рука залишається на поясі.

На – один – робимо мале присідання, рука залишається на поясі.

На – два – і – виходимо з малого присідання, коліна витягуються, рука залишається на поясі.

На – три – робимо мале присідання (demi plie), рука відкривається у другу позицію.

На – чотири – підіймаються з малого присідання, рука закривається на пояс.

На – п'ять – шість – велике присідання, права рука опускається у підготовчу позицію, проходить через 3-ю позицію та відкривається у 2-гу позицію.

На – сім – вісім – виходимо з великого присідання (plie), рука опускається вниз.

На – і – два рази підіймаємось на пальці.

На – один – крок на праву ногу, ліва нога підіймається в напівзігнутому положенні назад.

На – і – ліва нога ставиться на підлогу та натягуємо носок правої ноги, рука з 3-ї позиції опускається в підготовчу позицію.

На – два – знову робиться крок з правої ноги, ліва нога зігнута в коліні підіймається ззаду, рука підіймається у 3-ю позицію.

На – і – ліва нога опускається на підлогу, права нога підтягується у 1-у позицію, руки опускаються вниз.

На – три – чотири – робимо велике присідання, рука проходить через 3-ю у 2-гу позицію.

На – п'ять – шість – виходимо з великого присідання, рука на поясі.

На – сім – вісім – робиться оберт (сутеню) вліво, через станок.

На – і – два releve. Потім вся комбінація починається з початку.

Вправа № 2. Носок-каблук (battement tendu). В татарському характері.

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 5-а позиція ніг.

Вступ на 4 такти. Права рука на вступ відкривається у 2-гу позицію та закривається на пояс.

На – один – два – робимо правою ногою носок п'ятка.

На – три – чотири – носок ведеться по підлозі і натягується, далі підтягується права нога в 5-у позицію та робиться мале присідання. Це робиться хрестом по одному.

На – один-і-два –і- робимо «гармошку» від станка, нога ставиться на ку-де-п'є, руками як би «підтримуємо» фартух.

На – три –і – чотири – «гармошка» до станка, ноги переходять в 5-у позицію, мале присідання, руки відкриті у 2-гу позицію.

На-один-і-два-і- носок-каблук у *demi plie*.

На-три-і-чотири-і- носок-каблук і три раз робиться «каталочка», права рука на поясі.

На-один-і-два-і- правою ногою робимо носок-каблук назад та робимо мале присідання.

На-три-і – підскок та удар каблуком правої ноги у 6-ту позицію.

На-чотири-і – оберт через станок, удар каблуком лівої ноги у 6-ту позицію.

Все починається з лівої ноги.

Вправа № 3. Маленькі кидки (battement tendu jete) в закарпатському характері («Березнянка»).

Музичний розмір: 2/4.

Маленькі кидки розвивають м'язи гомілки опорної ноги.

Вихідне положення: 3-я позиція ніг.

Вступ на 4 такти. На вступ права рука відкривається у 2-гу позицію та закривається на пояс. Ліва нога відривається від підлоги, права нога попереду на підлозі.

На-і- п'ятка лівої ноги різко ставиться на підлогу.

На-один – права нога різко викидається вперед на 35°.

На-і – п'ятка лівої ноги знову відривається від підлоги.

На-два – права нога ставиться вперед на підлогу в 3-ю позицію.

На-і – ліва нога ставиться на підлогу.

На-три – права нога різко викидається в бік.

На-і – п'ятка лівої ноги ставиться на підлогу.

На-чотири – права нога ставиться на підлогу за лівою ногою.

На-і – п'ятка лівої ноги ставиться на підлогу.

На-п'ять – права нога різко викидається назад на 35°.

На-і – п'ятка лівої ноги відривається від підлоги.

На-шість – права робоча нога ставиться на підлогу.

На-сім – права нога різко викидається в бік на 35°, п'ятка лівої ноги ставиться на підлогу.

На-вісім – права нога ставиться на підлогу перед лівою ногою.

Вправа повторюється ще один раз хрестом по одному.

На останній 8-ий такт виконавець ставить праву робочу ногу в 6-у позицію. Комбінація продовжується далі.

На-і – мале присідання.

На-один – правою ногою робиться шаг праворуч.

На-і – знову присідаємо.

На-два – ліва нога підставляється до правої ноги.

На-і – мале присідання в 6-й позиції.

На-три – права нога продовжує хід праворуч.

На-і – присідання у 2-й позиції.

На-чотири – ліва нога підставляється до правої ноги. Той же рух родиться до станка..

На-і – мале присідання в 6-й позиції.

На-один – крок лівою ногою до станка.

На-і – присідання у 2-й позиції.

На-два – права нога підставляється до лівої ноги.

На-і – мале присідання в 6-й позиції.

На-три – шаг лівою ногою до станка.

На-і – мале присідання у 2-й позиції.

На-чотири – права нога підставляється до лівої ноги.

На-п'ять-шість-сім-вісім – робиться два оберти в припаданні.

Вправа №4. Обертальні рухи (Rond de jambe partere) в українському характері.

Вправа розвиває рухливість в тазостегновому, гомілковостопному, колінному суглобі, а також в суглобах стопи.

Музичний розмір: 2/4 (повільно).

Вихідне положення: 3-я позиція ніг, права рука вільно припущена вниз.

Вступ на 4 такти.

Права нога на вступ відкривається в бік та закривається на ку-де-п'є за лівою ногою, права рука проходить через 1-у та 2-гу позицію і закривається на пояс.

На-один-два-три-чотири – права нога опускається з ку-де-п'є до лівої ноги та зовнішньою стороною стопи проходить поряд з лівою ногою, описує повне коло носком по підлозі, та повертається на ку-де-п'є.

На-п'ять-шість-сім-вісім – рух повторюється вдруге.

Далі на-і – робимо мале присідання на опорній лівій нозі.

На-один – крок правою ногою назад, сильно натягується носок лівої ноги.

На-і – через 4-у позицію у малому присіданні переходимо на опорну ногу.

На-два – праву ногу знову ставимо на ку-де-п'є за лівою ногою.

На-три-чотири – робимо припадання праворуч від станка.

На-п'ять-шість – робимо припадання до станка.

На-сім-вісім – робимо оберт через станок.

Далі вся комбінація робиться з лівої ноги.

Вправа №5. Мазки ногами по підлозі з вільним підйомом (flic-flac) в характері ромів.

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 6-а позиція ніг.

Вступ на 4 такти. Права рука із вихідного положення повільно підіймається у 2-гу позицію.

На-один – крок на ліву ногу.

На-і – мазок від себе правою ногою.

На-два – мазок до себе правою ногою.

На-три – крок на праву ногу.

На-і – лівою ногою робиться мазок від себе по підлозі.

На-чотири – мазок лівою ногою до себе по підлозі.

На наступні 4 такти рух повторюється (5-8 такти).

Права нога закінчує мазки в 3-ю позицію, в напів повороті до станка.

На 4 такти йде «веср».

На-п'ять – крок правою ногою вперед, руки підіймаються до 3-ї позиції, корпус підтягується.

На-і – крок лівою ногою на місці, руки опускаються у вихідне положення.

На-два – крок правою ногою назад, руки підіймаються до 3-ї позиції.

На-і – крок лівою ногою на місці, руки опускаються у вихідне положення.

На-три-чотири – оберт через станок.

Далі робимо все з іншої ноги.

Вправа №6. Високі і низькі розвороти (battement fondu) у молдавському характері.

Музичний розмір: 4/4.

Вправа розвиває рухливість, м'якість, еластичність руху в тазостегновому суглобі.

Вихідне положення: 5-а позиція ніг, права рука вниз у вихідному положенні.

Вступ на 4 такти. Права рука відкривається у 2-гу позицію та закривається на пояс. Права нога відкривається на носок в бік.

На-один – права нога (робоча) мазком об підлогу ставиться на ку-де-п'є за лівою ногою та одночасно присідаємо на лівій нозі.

На-і – повертаємо коліно правої ноги до станка по лівій нозі у невиворітне положення.

На-два – з невиворітного положення коліно правої ноги переводимо в бік у виворітне положення на ку-де-п'є перед лівою ногою.

На-і – одночасно ліве та праве коліно підтягуються, праву ногу виводимо в бік.

На-три-і-чотири – повторюємо цей рух.

На-п'ять-шість – робимо з правої ноги два припадання від станка.

На-сім-вісім – два припадання до станка.

На-і- восьмого такту – права нога знову відкривається в бік на носок.

На наступні чотири такти повторюється перша частина комбінації.

На-і-один-і-два-і-три-і-чотири – робимо battement fondu на 90°.

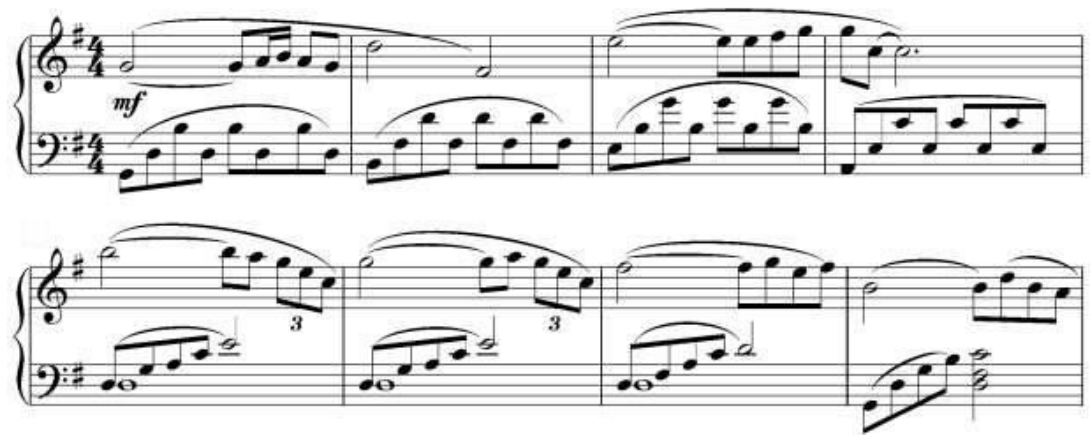
На-п'ять – крок правою ногою в пів повороті у зал, ліва нога підіймається ззаду в атітюд, руки в 3-й позиції.

На-шість – ліва нога опускається на підлогу, натягуємо носок правої ноги, руки опускаються вниз.

На-сім – оберт через станок.

На-вісім – два рази підіймаємось на пальці і виводимо ліву ногу в бік.

Далі вся вправа робиться з лівої ноги.

Вправа №7. Підготовка до мотузочки в українському характері.

Музичний розмір: 2/4.

Ця вправа розвиває тазостегновий суглоб та підготовує до основної «мотузочки».

Вихідне положення 5-а позиція ніг.

Вступ – 4 такти. На вступ права рука відкривається у 2-гу позицію та закривається на пояс.

На – і – права нога підіймається по лівій нозі до коліна, коліно правої ноги виводиться в бік.

На-один – права нога опускається позаду лівої ноги.

На-і – знову права нога підіймається по лівій нозі до коліна.

На-два – опускається вперед в 5-ту позицію.

На-три – підіймається на релєве.

На-чотири – опускаємося вниз, ноги в 5-й позиції.

Весь рух повторюється два рази.

Друга частина комбінації: виконавець на 8-у такті залишається на пальцях.

На-і – права нога підіймається по лівій нозі, коліно в бік, одночасно робимо підскок на лівій нозі.

На-один – ставимо праву ногу за лівою ногою.

На-і – ліва нога підіймається по правій нозі коліном в бік, одночасно робимо підскок на правій нозі.

На-два – ставимо ліву ногу за правою ногою

На-і – праву ногу підіймаємо по лівій нозі до коліна (коліно в бік).

На-три – опускаємо праву ногу за лівою ногою.

На-чотири – пауза.

Рух повторюємо декілька разів (робимо на пів пальцях дуже різко).

Вправа №8. Обертання ногою по повітря (Rond de jamb en l'air) в угорському характері.

Музичний розмір: 2/4.

Вправа розвиває тазостегновий суглоб, рухливість колінного суглоба.

Вихідне положення 5-та позиція ніг.

Вступ на 4 такти. Права рука відкривається у 2-гу позицію та закривається на пояс. Права робоча нога відкривається в бік на 90°.

На-один – праву ногу натягнутим носком згинаємо в коліні та підводимо до коліна лівої ноги, роблячи коло по повітря (andeor).

На-два – права робоча нога виводиться в бік з натягнутим носком.

Рух робиться на 7 тактів.

На-вісім – пауза. Коліно правої ноги виводимо вперед.

На-і – зіскок на лівій нозі.

На-один – ронд правою ногою в бік, далі опускаємо в 6-у позицію ніг на пів пальці.

На-і – зіскок на правій нозі.

На-два – ронд лівою ногою до станка, далі опускаємо в 6-у позицію на пів пальці.

На-і – зіскок на лівій нозі.

На-три – робимо ронд правою ногою та приводимо в 6-у позицію.

На-і-чотири – робимо угорський ключ. Корпус залишається на пів пальцях

Рух повторюється два рази.

Вправа №9. Дробові вистукування в іспанському характері.

Музичний розмір: 3/4.

Вправа виконується всією ступнею або по черзі: з п'ятки на стопу. Рух розвиває силу удару стопи, чіткість і ритмічність руху.

Вихідне положення 6-та позиція ніг.

Вступ на 4 такти. Лівою рукою тримаємось за станок. Права рука на вступ різко відкривається в 2-гу позицію, долоню трохи припущена вниз, пальці широко розкриті, потім рука закривається на стегно, пальці також широко розкриті та опущені вниз. Підборіддя гордо підняте.

На-один – робимо удар всією стопою по підлозі.

На-два – робимо удар правою п'ятою, трохи перед лівою ногою.

На-три – удар подушечкою правої ноги трохи за лівою ногою.

Рух робиться три рази.

На-один – лівою ногою закінчується перша частина комбінації.

Наступні 4 такти:

На-один – удар правою ногою всією стопою по підлозі.

На-і – удар лівою ногою об п'яту правої ноги.

На-два – удар лівою ногою по підлозі.

На-і – удар правою ногою об п'яту лівої ноги.

На-три – знову робимо удар правою ногою по підлозі.

На-і – удар лівою ногою об п'яту правої ноги.

На-чотири – удар лівою ногою по підлозі.

Рух повторюється два рази.

Вправа №10. Pas tartille (Зигзаги) в українському характері.

Музичний розмір: 2/4.

Вправа розвиває рухливість гомілковостопного суглобу, зміцнює «ахіллесовий» м'яз.

Вихідне положення: 5-а позиція ніг.

Вступ на 4 такти. Права рука закривається на пояс. Праву ногу виводимо в бік на носок.

На-один – праву ногу підставляємо до носка лівої ноги, п'ятка правої ноги знаходиться у виворотному положенні.

На-два – права нога ставиться на підлогу поряд з лівою ногою, носки двох ніг повернені до станка, ноги трохи згинаємо в колінах.

На-три – права нога знову ставиться на носок поряд з лівою ногою, п'ятка знаходиться у виворітному положенні.

На-чотири – праву ногу ставимо на п'ятку поряд з лівою ногою в 6-ту позицію, носки повернені до станка.

На-п'ять – права нога знову ставиться на «подушечку» поряд з носком лівої ноги, п'ятка знаходиться у виворітному положенні.

На-шість – п'ятку правої ноги ставимо поряд із п'яткою лівої ноги в 6-ту позицію. Ноги трохи згинаємо в колінах.

На-сім – ноги знаходяться в малому присіданні, права нога виводиться в 1-шу позицію.

На-вісім – коліна витягуються, праву ногу виносимо на носок в бік.

Рух повторюється ще один раз на 8 тактів.

Друга частина комбінації.

На-один – праву ногу ставимо за ліву ногу, коліна двох ніг трохи згинаються та робимо «каталочку». На 8 такт права нога знову відкривається в бік на носок.

Вся комбінація повторюється два рази. Потім робиться оберт і все робиться з лівої ноги.

Вправа №11. «Adagio» (повільно) в характері ромів.

Ця вправа розвиває здебільшого довгі м'язи. Розвиває крок ноги, еластичність всього корпусу.

Музичний розмір: 2/4 – повільно.

Вихідне положення: 5 позиція ніг.

Вступ на 4 такти. Права рука відкривається в 2-у позицію в характері ромів.

На-один-два-три-чотири – права нога через *battement developpe* виворітним коліном кладеться на станок, корпус трохи повертаємо до станка, права рука з 2-ї позиції опускається в вихідне положення, потім переводиться через 3-ю позицію у другу позицію в характері ромів.

На-п'ять – нахиляємо корпус до правої ноги, рука кладеться на ногу.

На-шість – корпус повертається в вихідне положення, праву руку відкриваємо в 2-у позицію.

На-сім – знову нахиляємо корпус до правої ноги.

На-вісім – корпус повертаємо у вихідне положення, права рука залишається у 2-й позиції.

На наступні 8 тактів:

На-один-два-три-чотири – праву ногу знімаємо зі станка та рондом виводимо в бік.

На-п'ять – мале присідання на лівій нозі, права нога підвищується.

На-шість – нога опускається до положення 90°.

На-сім – права нога опускається на підлогу на носок.

На-вісім – закривається в 5-ту позицію, права рука опускається вниз у вихідне положення.

Друга частина комбінації:

На-один – крок правою ногою та трохи повертаємось від станка, обидві руки підіймаються вгору в характері ромів, ліву ногу відриваємо від підлоги.

На-і – ліва нога ставиться на підлогу, обидві руки опускаються вниз.

На-два – крок правою ногою назад, руки знову підіймаємо вгору, ліву ногу відриваємо від підлоги.

На-і – ліву ногу ставимо на підлогу, руки опускаємо вниз.

На-три – знову робимо крок вперед з правої ноги, руки підіймаються вгору, ліву ногу відриваємо від підлоги.

На-і – ліва нога ставиться на підлогу, руки опускаються вниз.

На-чотири – праву ногу ставимо поряд з лівою ногою у 3-ю позицію. Руки залишаються внизу.

На-п'ять-шість-сім-вісім – робимо припадання навколо себе, корпус трохи балансує вліво, потім вправо, руки в 2-й позиції (в характері ромів).

Та на 8 тактів робляться великі кидки ногами з переступанням по 6-й позиції.

The image shows three systems of musical notation for piano accompaniment. Each system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The first system is marked *mp* and includes fingerings (3, 2, 4, 1, 2) and articulation marks (M, 7). The second system is marked *mf* and features trills (tr) and articulation marks (M, 7). The third system continues the bass line with articulation marks (M, 7). The notation includes various chords and melodic lines.

Вправа №12. Великі кидки ноги (Grand battement jete) в угорському характері.

Ця вправа розвиває силу пахових м'язів, також розвиває крок ноги.

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 1-а позиція ніг.

Вступ на 4 такти. Права рука закривається на пояс, права нога відкривається назад на носок.

На-один – великий кидок правою ногою вперед.

На-і – нога опускається на носок за лівою ногою. Рух робиться чотири рази на 4 такти.

На-п'ять – виконавець опускається на праве коліно, ліва рука закривається на потилицю.

На-шість – підіймаємось та ставимо ноги в 6-у позицію, обидві руки підіймаються в 3-ю позицію в угорському характері.

Вся комбінація починається з лівої ноги.

ДРУГА ЧАСТИНА. СЕРЕДИНА УРОКУ.

Вивчення основних рухів українського народного танцю.

1. Український хід («Бігунець»).

Музичний розмір: 2/4.

Хід, що стелиться з потрійним переступанням. Частіше за все використовується в такому танці, як «Гопак».

На-один – маленький стрибок з правої ноги вперед.

На-два – права нога, ніби ковзаючи проходить вперед лівої ноги.

На-три – ліва нога, ніби ковзаючи проходить вперед правої ноги, руки трохи відкриваються в бік, долоньки опушенні вниз.

2. Комбінований український хід.

Музичний розмір 2/4.

Хід, що стелиться – комбінується з двома захлестами та одним «бігунцем».

На-один – з правої ноги робиться вперед крок, що стелиться.

На-два – з лівої ноги теж саме.

На-один-два-три – «бігунець».

3. Припадання чи упадання.

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 5-а позиція ніг.

На-і – підіймаємось на releve.

На-один – припадаємо на праву ногу, ліва нога ставиться за правою ногою на ку-де-п'є.

4. «Голубці».

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 6-а позиція ніг.

Права нога виноситься в бік, робимо два удари нога об ногу та потрійний притуп. Також рух робиться з лівої.

5. «Мотузочка».

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 3-я позиція ніг

Підіймаємось на пальці. Права нога через пасе з підскоком ставиться назад, потім ліва нога робить підскок та ставиться назад.

6. Змінний український хід.

Музичний розмір: 2/4.

На-один-два – легкий біг на пальцях.

На-три – припадання.

На-чотири – пауза.

7. Па де боре в українському характері.

Музичний розмір: 2/4.

Вихідне положення: 1-а позиція ніг.

На-і – праву ногу виводимо в бік, потім робимо потрійний переступ ногами в 1-й позиції ніг.

8. Простий танцювальний ключ.

Музичний розмір: 2/4.

На-один – удар правою ногою.

На-і – підскок на лівій нозі.

На-два – удар лівою ногою, підскок на правій нозі та удар правою ногою.

9. Тинок (па де баск).

Музичний розмір: 2/4.

На-один – правою ногою робимо ронд та робиться потрійний перетуп, теж саме робиться з лівої ноги.

ТРЕТЯ ЧАСТИНА УРОКУ. ЕТЮДИ.

Вивчивши основні рухи школи українського танцю, приступаємо до вивчення етюдів.

Для побудови комбінацій чи етюдів, необхідно дати розуміння про їхню побудову, етюди в композиції.

Для побудови будь якої комбінації чи руху, учням слід знати, що всі комбінації будуються від простого до складного. Наприклад, вивчаючи танцювальні ключі, ми вивчаємо спочатку простий. Згодом ускладнюємо та переходимо до вивчення половинного, і нарешті знайомимо учнів зі складним.

На принципі від простого до складного будуються усі комбінації.

Саме так будуються й етюди, які розподіляються на прості, складні, сюжетні та безсюжетні.

ЕТЮД В УКРАЇНСЬКОМУ ХАРАКТЕРІ НА ТЕМУ «ПРИЙДИ, ПРИЙДИ ВЕСНО КРАСНА!»(ХОРОВОД).

Музичний супровід 3/4.

Використовуємо вивчені українські ходи.

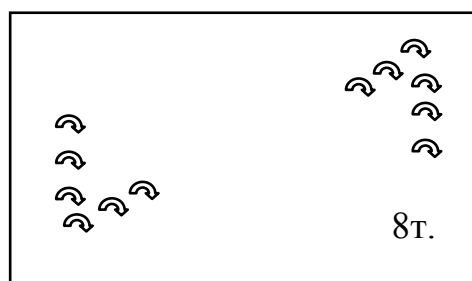
Вихідне положення: учні стоять так: у правому дальньому куті стоять 6 дівчат і в лівому ближньому куті – 6 дівчат.

Вступ 8 тактів. Темп музики спокійний, характер ліричний.

Простим танцювальним кроком з правої ноги виходять стрункі дівчата одна за одною (роблять 8 кроків).

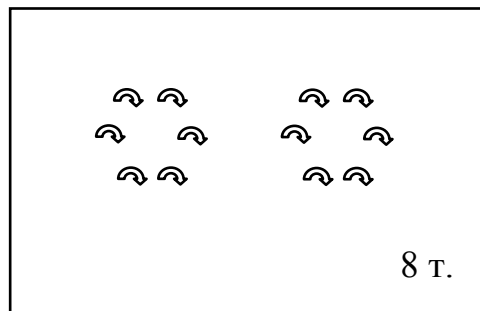
1) Вихід учасників на 8 тактів, утворюють одну діагональ (руки натягнуті вниз, вздовж спідниці).

Малюнок 1

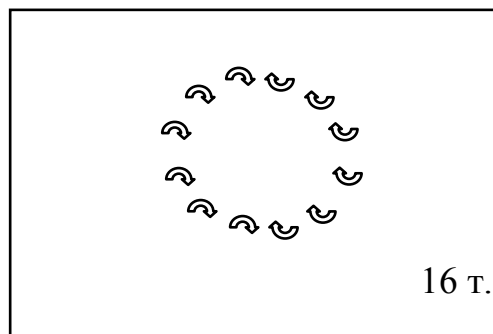
2) Далі всі учасники підіймають руки вгору до положення III позиції. Та рухом «доріжка» (припадання) утворюю два круга (робиться 8 припадань на 8 тактів).

Малюнок 2

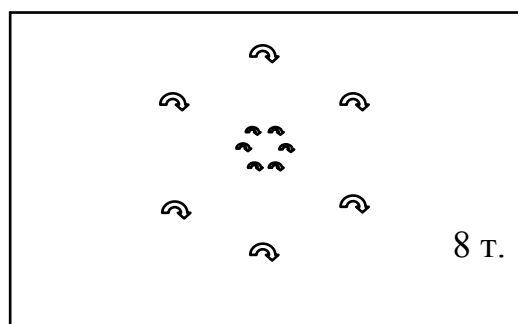
3) Далі розривають два малих круга, утворюю одне коло та йдуть по колу, йдуть простим ходом на високих пів пальцях (рух робиться на 16 тактів). Руки опущені вздовж спідниці та натягнуті.

Малюнок 3

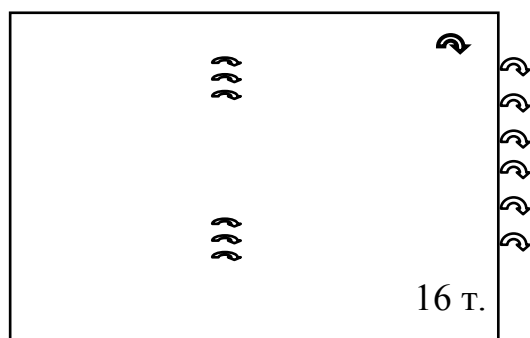
4) Тим же ходом на пів пальцях дівчата через одну заходять в малий або в великий круг, руки вздовж спідниці (на 4 такти), на наступні 4 такти роблять випад право, а потім вліво, руки підіймаються вгору і робляться м'які рухи вправо, коли випад вправо і вліво, коли випад вліво. Далі ці рухи повторюються і дівчата таким чином вертаються в коло (на 8 тактів).

Малюнок 4

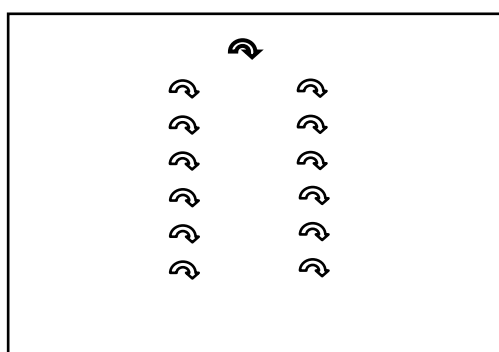
5) Далі на 16 тактів всі дівчата припаданням вишикуються у дві колоні, руки вздовж спідниці. В цей час виходить солістка із шпаком в руках і стає за двома колонами.

Малюнок 5

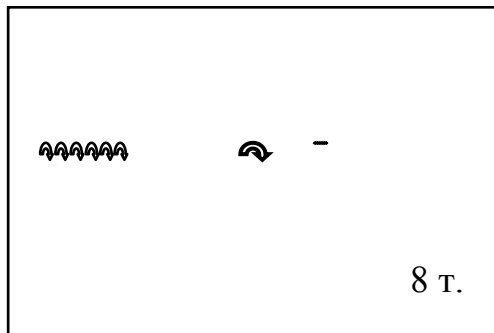
б) Дівчата, які в колоні зліва роблять шаг праворуч та підіймають ліву руку вгору до положення III позиції долонькою від себе, а права рука залишається вздовж спідниці, а дівчата в колоні праворуч роблять крок ліворуч та підіймають праву руку вгору долонькою від себе до положення III позиції, а ліва залишається вздовж спідниці. Таким чином дівчата утворюю коридор для солістки, яка в цей час рухається вперед простим танцювальним кроком, робить 8 кроків (все це робиться на 16 тактів).

Малюнок 6

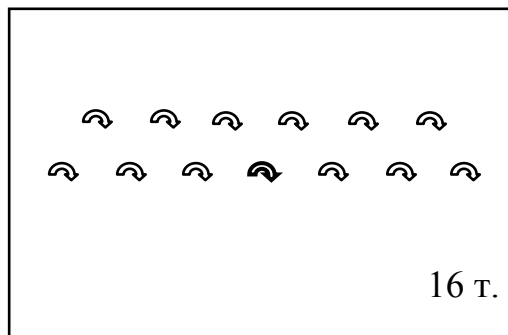
7) Далі простим ходом на пів пальцях дівчата вишикуються в одну лінію, солістка стоїть в центрі лінії (на 8 тактів).

Малюнок 7

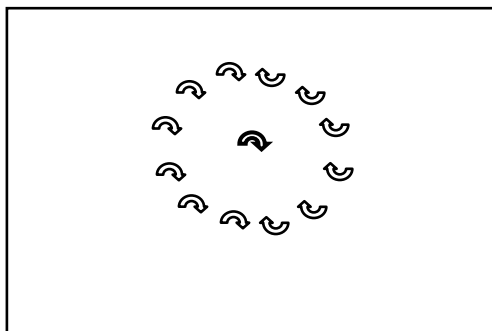
8) На чотири такти простим ходом на пів пальцях дівчата через одну виходять в дві лінії, далі на наступні 4 такти роблять випад вправо, а потім вліво, руки підіймаються вгору і робляться м'які рухи вправо, коли випад вправо і вліво, коли випад вліво. Потім тим же рухом вертаються в лінію (16 тактів).

Малюнок 8

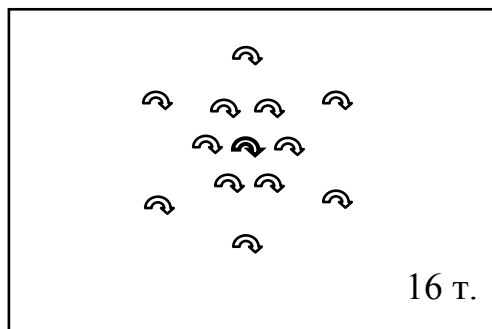
9) Утворюють одне велике коло ходом на пів пальцях, солістка в центрі кола (робить припадання на місті зі шпаком в руках). Все робиться на 16 тактів.

Малюнок 9

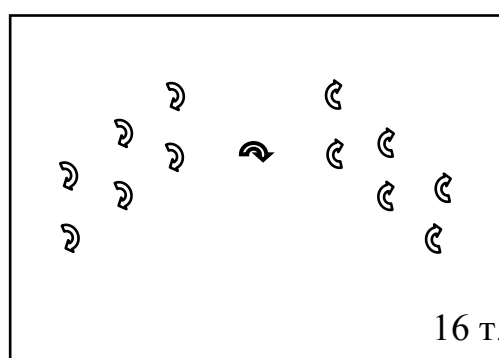
10) Ковзним кроком дівчата через одну заходять у маленький і великий круги та припадають навколо себе. Солістка підіймає шпак вгору і теж із дівчатами припадає навколо себе (все робиться на 16 тактів).

Малюнок 10

11) Простим ходом солістка виходить вперед, а дівчата вишикуються в чотири діагоналі (дві праворуч і дві ліворуч), теж простим ходом. Солістка робить випад вперед та виносить шпак вперед, а дівчата, що в діагоналях ліворуч підіймають ліву руку вгору долонькою від себе(натягнуто), а права рука залишається вздовж спідниці. Дівчата в діагоналях праворуч навпаки підіймають праву руку вгору долонькою від себе (натягнутою), а ліва залишається вздовж спідниці (16 тактів). На 4 такти робиться уклін в українському характері.

Малюнок 11

Завдання для самостійної роботи

- Визначити структуру уроку народного танцю.
- Самостійно скласти присідання в українському характері (мале чи глибоке).
- Побудувати комбінацію bt. tendu в українському характері.
- Самостійно вивчити основні рухи українського танцю.
- Побудувати комбінацію bt. tendu gete в українському характері.
- Побудувати комбінацію bt. fondu в українському характері.
- Самостійно вивчити половинний та складний танцювальний ключ.
- Побудувати комбінацію Adagio.
- Скласти комбінацію тріольних дробів.
- Самостійно розкласти композицію «ковирялочку з флік-флястиком» – в українському стилі.
- На основі українських ходів скласти етюд в українському стилі.
- Ознайомитись із поклонами в українському характері.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ

АДАЖІО (іт. *adagio* – повільно, спокійно) 1. Повільний темп. 2. Частина твору (симфонії, концерту, сонати, квартету), яка написана в повільному темпі та має характер глибокого роздуму. 3. Повільний ліричний танець в класичному балеті.

АЛЕГРО (іт. *allegro* – веселий, жвавий) – 1. Швидкий, жвавий темп. 2. Частина твору (сонатне алегро в симфонії, концерті, сонаті тощо). Найчастіше – перша частина. 3. Умовна назва п'єси, написаної в темпі алегро, але позбавленої спеціальної назви.

АЛЕМАНДА (фр. *allemanda* – німецька) – величний та плавний танець німецького походження з помірним темпом, поширений в XVI – XVIII ст. Розмір 4/4. Як елемент класичної музичної форми зустрічається в перших частинах сюїт Й.С.Баха, Г.Ф.Генделя та інших композиторів того часу.

АНГЛЕЗ (від фр. *anglaise* – англійська) – загальна назва народних танців народного походження – дво- та чотиридольних контрдансів, три- та дводольних хорнпайпів. За музикою близький до екоसेзу, за формою – до ригодону.

АНДАНТЕ (іт. *andante* – йти помірним, повільним кроком) – 1. Такий темп, що відповідає рівномірно повільному кроку. 2. Частина музичного твору написаного в темпі *andante*. 3. Умовна назва п'єси, яка написана в помірному темпі, але не має спеціальної назви.

АНСАМБЛЬ (фр. *ensemble* – спільно, разом) – 1. Група виконавців, які виступають спільно (дует, тріо, квартет, квінтет, секстет тощо). 2. Узгодженість, стройність виконання в музиці, хореографії тощо. 3. Завершений номер з опери, ораторії, контати для групи співаків з супроводом або без нього. 4. Великий виконавський колектив (ансамбль пісні і танцю; ансамбль класичної музики ім. Б. Лятошинського тощо).

АНТРАКТ (від фр. *entre* – між і *acte* – дія) – 1. Перерва між актами вистави або відділами концерту 2. Музичний вступ до дії театральної вистави.

АРКАН – гуцульський народний чоловічий танець, за легендою – швидкий танець легенів, які зійшли з гір. Музичний розмір 2/4.

БАЛЕТ (фр. *ballet*, від лат. *ballo* – танцюю) – 1. Музично-хореографічна вистава, де художній зміст, думки та почуття дійових осіб розкриваються засобами музики, танцю і пантоміми. 2. Музичний художній твір, призначений для розкриття змісту засобами хореографії та пантоміми. 3. Танцювальна сцена з опери або драматичної вистави. 4. Творчий колектив митців, який здійснює постановку балетів та балетних сцен.

БАЛЕТМЕЙСТЕР (нім. *Balletmeister*) – автор-режисер-хореограф, постановник балетів, танців та хореографічних сцен в операх, оперетах, драматичних виставах та концертах.

БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ – сучасна назва танців, призначених для масового виконання на вечорах відпочинку, танцювальних майданчиках та побутових вечірках тощо. Широкої популярності набули у Франції XVI – XVII ст. (бранль, гальярда, куранта, павана). Улюблені бальні танці другої половини XVII ст. – алеманда, буре, гавот, жига, менует, сарабанда, чакона. У XVIII ст. поширюються екосез, контрданнс, лендлер, мюзет, ригодон, в XIX ст. – галоп, канкан, лансьє, мазурка, полонез, полька, а з середини XIX ст. найпопулярнішим бальним танцем став вальс, який зберіг своє домінування і в XX ст., коли визнання здобули бостон, фокстрот, танго, румба, самба, квік-степ, ча-ча-ча, твіст, летка-єнка, ліпсі та багато інших.

БАРИНЯ – сольний або парний російський народний танець. Темп жвавий, завзятий. Музичний розмір 2/4. Назва походить від одного з варіантів приспіву пісні, яка супроводжує танець («Сударыня – барыня»). За формою мелодія барині не стійка, підчас виконання музиканти варіюють її, прикрашаючи віртуозними пасажами.

БЕГІН (англ. *beguine* – починати) – танець латиноамериканського походження, який має спільні риси з румбою та танго. Розмір 4/4, темп – помірний.

БОЛЕРО (ісп. *bolero*) – 1. Іспанський парний народний танець. Музичний розмір – 3/4 з характерною метроритмічною фігурою, яка підкреслюється ударами кастаньєт. Темп – помірно швидкий з поступови прискоренням. В формі болеро написано романси М. Глінки, О. Даргомижського, Л. Деліба; болеро використане в операх Г. Берліозом, К.М. Вебером, Дж. Верді та ін., в балетах Л. Делібом, П. Чайковським та ін. Широке відоме «Болеро» для оркестру М. Равеля.

БРАНЛЬ (фр. *branle* – хоровод) – старовинний французький хороводний танець. Музичний розмір 2/4, рідше 3/4 або 4/4, темп помірно швидкий, жвавий. В XV – XVII ст. був поширений як бальний танець, різновиди якого відрізнялись за хореографією, структурою, метром, темпом, зокрема, «подвійний» бранль, «простий» бранль, «веселий» бранль. Тоді ж виникла традиція виконання кількох бранлів у вигляді сюїти. З XVIII ст. бранль залишив танцювальну та музичну практику, інколи з'являючись в творчості композиторів (Ф. Пуленк, І. Стравинський).

БРЕЙК (англ. *break* – порушення, перерва) – 1. Пауза в грі ансамблю або інструмента, під час якої виконується сольна імпровізація, не пов'язана з метричною структурою п'єси, що триває від 2 до 16 тактів. 2. Коротка сольна імпровізаційна вставка у джазі, яка «розриває» звучання оркестру або ансамблю. 3. Танець початку 1980 рр. з ковзкими кроками, стрибками, обертаннями та різноманітними акробатичними трюками. Був поширений в США до кінця 1980 років.

ВАЛЬС (фр. *valse*, нім. *Walzer*, від *walzen* – кружляти в танці) – парний бальний танець, який виник на основі народних танців Австрії, Німеччини та Чехії. Одним із попередників вальсу був австрійський танець лендлер. Вальс набув загального поширення та європейської популярності завдяки творчості композиторів – авторів віденських концертних вальсів –

Й. Ланнера, батька та особливо сина Штраусів, Е.Вальдтейфеля. Музичний розмір – 3/4. Ритмічну основу вальсу композитори використовували для створення масштабних художніх творів («Вальс-фантазія» М.Глінки, «Пушкінські вальси» С.Прокоф'єва, «Сумний вальс» Я.Сибеліуса, численні вальси Ф. Шопена тощо).

ВАРІАЦІЇ (лат. variation – зміна, різноманітність) – 1. Музичний твір, де основна тема піддається різноманітним змінам (мелодичним, ладовим, ритмічним, гармонічним). 2. Видозмінювання музичної теми, мелодії або її супроводу. 3. В класичному балеті – невеликий сольний, технічно складний (віртуозний) танець в швидкому темпі.

ВЕРХОВИНИ – танці з групи жанру побутових українських танців.

ВИХІДНЕ ПОЛОЖЕННЯ – поза, яку приймають виконавці перед початком танцю.

ВИВОРІТНІСТЬ – хореографічний термін, що означає розгорнуте назовні положення ніг (носками в боки). У бальній хореографії, на відміну від класичного танцю, під виворотним положенням ніг практично розуміється напіввиворотність, коли ноги розгорнуті під кутом дещо більше прямого по відношенню одне до одного.

ГАВОТ (від прованс. gavoto – танець гавотів) – старовинний французький танець; темп – помірний; розмір – 4/4 із затактом на дві чверті, дві або три восьмих. З XVIII ст. – популярний танець на придворних балах, у XVIII ст. використовувався в балетах та старовинних сюїтах (Ж.Б.Люллі, Ж.Ф.Рамо, Й.С.Бах, Г.Ф.Гендель та ін.). З XIX ст. майже не зустрічається.

ГАЛОП (фр. gallop – біг навскоки) – швидкий, стрімкий веселий бальний танець XIX ст. з підскоками; розмір – 2/4. До художніх зразків належать галопи Ф. Ліста, М.Глінки, Ф.Шуберта, Й.Штрауса, Ф.Обера, Ж.Офенбаха, Е.Вальдтейфеля, П.Чайковського та ін.

ГАЛЬЯРДА (іт. gagliarda – весела, бадьора) – старовинний парний, інколи сольний танець поширений в Європі XV – XVII ст. Темп – помірно швидкий, розмір – 3/4; відзначається акордовим складом, діатонікою,

пунктирним або синкопованим ритмом, геміолою. Гальярда виконувалась після павани, з якою утворювала двочастинну танцювальну сюїту. В XVII – XVIII ст. збереглась лише яка частина інструментальної сюїти з повільним темпом та поліфонічною фактурою (У.Бьорд, О.Гіббонс, М.Франк та ін.).

ГОПАК (від вигуку `гоп`) – український народний танець запорізького походження. Розмір 2/4. Виконується соло або групами в швидкому темпі з використанням віртуозних карколомних стрибків.

ГОРЛИЦЯ – український народний масовий танець. Музичний розмір 2/4. Виконується в швидкому темпі.

ГРАН ПА (фр. grand pas – великий танець) – розгорнута балетна сцена за участю солістів і кордебалету.

ГУЦУЛКА – народний танець українців Прикарпаття – гуцулів. Музичний розмір 2/4; Виконується в дуже швидкому темпі жваво і весело.

ЕКОСЕЗ (фр. ecossaise – дослівно: шотландка) – старовинний шотландський народний танець, який виконується у супроводі волинки. Музичний розмір 3/2, 3/4, пізніше 2/4, темп швидкий. В XIX ст. був широко популярним бальним танцем.

ЕТЮД (фр. вивчення) – вправа для розвитку виконавської техніки.

ЖИГА – 1. Західноєвропейський струнний смичковий інструмент, особливо поширений серед жонглерів у XIII – XIV ст. 2. Старовинний англійський танець кельтського походження, який зберігся в Ірландії й у наші часи. Для жиги характерні «тріольність» руху, тридольність розміру (3/8, 6/8, 9/8 і т.д.) і виконання в дуже швидкому темпі. 3. Заключна четверта частина танцювальної сюїти в музиці XVII – XVIII ст.

ЖОК – молдавський народний танець. Музичний розмір 2/4, інколи 6/8, 3/8. Темп швидкий, прискорений.

ЖУРАВЕЛЬ – українська народна танцювальна пісня, весільний хоровод, жартівливий за характером. Музичний розмір 2/4 або 4/4. Ж. виконується в помірному темпі, що поступово прискорюється.

КАДРИЛЬ (від ісп. *cuadrilla* – група з чотирьох осіб) – танець, поширений в Беларусі, Росії, Україні, який виконую пари. Музичний розмір 2/4, 6/8. Кадриль складається з 5 – 6 фігур, кожна з них має окрему назву.

КАНКАН (фр. *cancan* – галас, від *canard* – качка) – французький танець алжирського походження, подібний до контрдансу. Музичний розмір 2/4, темп рухливий, енергійний. Виконується з характерним викиданням ноги, високими стрибками. Застосовувався у французькій класичній опереті (Ж.Офенбах), кафешантані та вар'єте.

КВІК-СТЕП (англ. *quick step* – швидкий крок) – бальний танець вільної побудови, який розвинувся з фокстроту в середині 1920 років. Музичний розмір 4/4.

КЕК-УОК (*sakewalk* – дослівно: похід за пирогом) – бально-естрадний танець, який виник на початку ХХ ст. як танець північноамериканських негрів. Назва пояснюється тим, що переможець нагороджувався пирогом. Музичний розмір 2/4 з характерним синкопованим ритмом. Виконується в темпі швидкого маршу. Естрадний варіант Кек-уоку близький до канкану.

КОЗАЧОК – народний російський і український танець. Походження назви цього танцю пов'язане з життям воїнів-козаків. В кінці ХІХ ст. існував як бальний танець в Росії.

КОЛО – старовинний хоровод у західних та південних слов'ян.

КОЛОМИЙКА (від назви м. Коломия Івано-Франківської обл.) – 1. Жартівлива українська галицька) народна пісня куплетної форми, за змістом подібна до частівки. Поширена в Західній Україні (зокрема, Буковині, Прикарпатті та Закарпатті). 2. Народний танець гуцульського походження. Музичний розмір 2/4, темп жвавий.

КОМЕДИЯ-БАЛЕТ – театральний жанр, який поєднує діалог, танець, пантоміму, вокальне, інструментальне та образотворче мистецтво. В ХVІІ ст. Ж.Б. Мольєром, Ж.Б.Люллі та балетмейстером П.Бошаном і декоратором К.Віграні створені перші Комедії-балети «Надокучливі» (1661), «Шлюб

мимоволі» (1664) та ін., які вплинули на розвиток музичного театру Франції, зокрема комічної опери XVIII ст. та пантомімічного балету.

КОНТРДАНС (від англ. country – dance – сільський танець) англійський народний танець, подібний до кадрили. Музичний розмір 2/4 або 6/8, темп швидкий. Доступність контрдансу спричинила появу його різновидів: екосезу, англесу, лансьє, котильйону та ін. Теми контрдансу використовували в своїх творах Ж.Ф.Рамо, Л.В.Бетховен, В.А.Моцарт, П.І.Чайковський та інші композитори, вони ставали основою куплетів у водевілях, пісень в баладних операх.

КОРДЕБАЛЕТ (фр. corps de ballet – особливий склад балету) – артисти балету, які виконують групові танці, своєрідний балетний «хор».

КОТИЛЬЙОН (фр. cotillion) – парний бальний танець французького походження, де все пари повторюють рухи першої під музику популярних танців (вальсу, мазурки, поьки). Відомий з XVIII ст., але особливого поширення набув наприкінці XIX ст.

КРАКОВ'ЯК (польське krakoviak – від назви міста Кракова) – веселий і швидкий польський народний танець, відомий з XIV ст. Ритм гострий, чіткий з синкопами, музичний розмір 2/4. Як бальний танець був поширений в XIX – на початку XX ст.

КРИЖАЧОК – білоруська народна пісня і танець, що виконується в помірному темпі з поступовим прискоренням. Музичний розмір 2/4 або 4/4. Пари розташовуються хрестоподібно.

КУРАНТА (фр. courant – мінливий, плинний) – старовинний французький салонний танець італійського походження, поширений в XVI – XVII ст. Спочатку музика мала розмір 2/4 та пунктирний ритм, пізніше – 3/2 або 6/4, швидкий темп, урочистий характер. В старовинній танцювальній сюїті куранта була другою частиною між алемандою і салабандою. В інструментальній музиці зустрічається у Й.С.Баха, Г.Ф.Генделя.

КУЯВ'ЯК (польс. kujawiak – від назви області Куявії) народний польський танець, подібний до мазурки. Музичний розмір $\frac{3}{4}$, темп помірний. Складається з трьох частин – полонез, куявяк і оберек.

ЛЕЗГИНКА – народний танець, поширений серед народів Кавказу – кабардинців, осетинів, чеченців, інгушів та інших. Музичний розмір $\frac{6}{8}$, інколи $\frac{2}{4}$, темп швидкий. Танцюристи, наче змагаючись, демонструють віртуозність, вправність, спритність, невтомлюваність. Виконується як сольний чоловічий танець, а також в парі з жінкою.

ЛЕНДЛЕР (нім. Landler – від назви місцевості Landl в Австрії) – австрійський і німецький селянський парний танець, який виконується колом, попередник вальсу. Розмір $\frac{3}{4}$, темп помірний, мелодія рухлива, переважно з малими тривалостями звуків, рухи стрибкоподібні.

ЛЕТКА-ЄНКА – масовий молодіжний танець фінського походження. Музичний розмір $\frac{3}{4}$, темп помірно швидко, виконується ланцюжком.

ЛЯВОНІХА (жіночий рід від білоруського імені Лявон) – білоруський народний парно-масовий танець, який виконується в швидкому темпі в супроводі пісні. Музичний розмір $\frac{2}{4}$.

МАЗУРКА (польське masur – житель провінції Мазовія) – польський народний танець з чітко визначеним ритмічним малюнком, різними акцентами на будь-яких долях такту. Розмір $\frac{3}{4}$. Темп – від помірного до швидкого. Концертні мазурки створювали М.Огінський, К.Шимановський, М.Глінка, О.Скрябін, П.Чайковський та ін.

МАЛАГЕНЬЯ, малагуенья (ісп. malaguena, від назви провінції Малага) – андалузський парний танець зі співом, місцевий варіант фанданго. Музичний розмір $\frac{3}{8}$ або $\frac{3}{4}$, темп помірний або помірно рухливий.

МАНЕРА – сукупність специфічних рис і стильових особливостей, що впливають на сприйняття образу, створеного в танці.

МЕНУЕТ (фр. menuet, від menu – малий, дрібний) – 1. Старовинний французький танець, який виконувався плавно і граціозно. Розмір $\frac{3}{4}$. Був

поширений в XVII – XVIII ст. як придворний танець. 2. До XIX ст. – третя частина творів сонатного циклу, згодом місце менуету зайняло скерцо.

МЕТЕЛИЦЯ – українська народна пісня – танець зі зміною фігур і різноманітними обертаннями. Музичний розмір 2/4, темп швидкий.

МОЛДАВЕНЯСКА (дослівно – молдавська) – молдавський народний танець. Розмір 2/4 або 4/4, виконується колом в швидкому темпі.

МЮЗЕТ (фр. musette, від muse – дудка) – 1. Французький музичний інструмент, подібний до волинки, з шкіряним міхом, двома мелодичними трубками та патрубком для перестроювання інструмента. 2. Старовинний французький народний танець. Музичний розмір 2/4, 6/4, 6/8. Темп швидкий, виконувався в супроводі волинки.

НАРОДНІ ТАНЦІ – танці, створені народом й поширені в народному побуті – українські (аркан, бондар, бурима, гопак, гуцулка, журавель, козачок, коломийка, косарі), білоруські (бульба, крижачок), грузинські (хорумі), іспанські (болеро, сарабанда, хабанера), італійські (тарантела), молдавські (молдавеняска, хора), норвезькі (халінг), польські (краков'як, куяв'як), російські (бариня, тропак), французькі (бранль) та ін.

ОБЕРЕК, обертас – польський народний парний танець, що виконується після повільного куяв'яку. Музичний розмір 3/8 або 3/4 з акцентом на третій долі кожного другого такту. Темп швидкий.

ОПЕРА-БАЛЕТ (фр. opera – ballet) музично-театральний жанр, який виник у Франції на межі XVII – XVIII ст. і включав пролог та 3 – 4 сюжетно не пов'язаних картини, те танцювальні сцени чергуються з речитативами, аріями, ансамблями тощо. Авторами були А.Кампр, А.Детуш, Ж.Муре, Ж.Рамо та інші.

ПА (фр. pas-крок) – 1. Танцювальний крок, що характеризується певною поставою ніг. 2. Поєднання танцювальних кроків, яке застосовується протягом кількох тактів танцю або поширюється на весь танцювальний номер (па-де-де, па-де-труа, па-д'аксьон та інші). 3. Назви

бальних танців (па-де-карт, па-де-грас, па-д'еспань та інші). 4. Загальна назва будь-якого танцювального руху.

ПА Д'АКСЬОН (від фр. pas – крок та action – дія) – танець з балету, пов'язаний з розвитком сюжету, що розкриває зміст балетної сцени.

ПА-ДЕ-ДЕ (фр. pas de deux – танець вдвох) – одна з основних танцювальних форм класичного балету, яка має таку побудову: спільний вихід – антре; парна лірична частина – адажіо; дві сольних варіації – алегро; спільний фінал – кода.

ПА-ДЕ-КАРТ (фр. pas de quatre – танець чотирьох) – 1. Бальний танець англійського походження. Музичний розмір – 12/8. 2. В балеті – танець чотирьох виконавців.

ПА-ДЕ-ПАТІНЕР (фр. pas de patiner – танець ковзаняра) – бальний танець російського походження. Музичний розмір 4/4.

ПА-ДЕ-ТРУА (фр. pas de trois – танець утрьох) – танцювальна форма в класичному балеті, яку виконують три виконавці (дві жінки і чоловік). Від па-де-де відрізняється третьою, додатковою сольною варіацією в алегро.

ПАВАНА (від лат. pavo – пава, павлин) – старовинний бальний танець іспанського чи італійського (назва походить від міста Падуя) походження: темп повільний, урочистий; музичний розмір – 4/4.

ПАНТОМІМА (від гр. panta – все і mimeomai – наслідую) – 1. Мистецтво висловлювати думки і почуття засобами міміки та жестів. 2. Театральна вистава, в якій художній образ створюється засобами міміки та жестів та супроводжується музикою. 3. Один з основних елементів балетного мистецтва поряд з танцем. 4. Музично-сценічні твори («Кардильяк» П. хіндемита, «День народження інфанти» Ф.Шрекера), де образи створювались засобами пантоміми.

ПАСАКАЛЬЯ (від ісп. pasar – проходити і calle – вулиця) – 1. Старовинний тридольний танець іспанського походження, який виконується в повільному темпі. 2. Поліфонічна форма у вигляді варіацій з басо остінато

(Ф.Куперен, Й.С.Бах, А.Вівальді, Г.Ф.Гендель, Д.Буксдехуде, І.Стравінський, С.Танеєв та інші).

ПАСП'Є (фр. *passe-pied*) – старовинний французький танець бретонського походження, який виконували на волинці з співом. Музичний розмір $3/4$ або $3/8$, починається із затакту. Подібний до менуету, пасп'є з XVII став придворним танцем, в балетних танцях його використовували А.Кампра, Ж.Ф.Рамо, К.В.Глюк та інші композитори.

ПЕРЕПЛЯС – російський парний народний танець-змагання. Музичний розмір $2/4$; темп – жвавий, швидкий.

ПЛЯСКА – вид народного танцю з елементами імпровізації.

ПЛІЄ (*plie*) – м'яке, пружно-еластичне глибоке присідання. У побутовій хореографії виконується тільки напівприсідання – *demi-plie*.

ПІДСТРИБУВАННЯ – невеликий, як правило, ковзний стрибок, майже без відриву від підлоги опорної ноги із збереженням на ній ваги тіла.

ПОЗА – фіксація положення тіла виконавця у танці.

ПОЗИЦІЯ – чітко визначене положення ніг або рук у танці. У побутовому танці під словом «позиція» мається на увазі позиція ніг. На відміну від класичної хореографії позиції ніг у побутовому танці напіввиворітні, у них відсутня п'ята позиція, але використовується шоста.

ПОЛОНЕЗ (фр. *polonaise* – польський) – старовинний польський тридольний танець – хода урочистого характеру, яким відкривались урочисті вечори та бали. До кращих зразків належать полонези К.Вебера, М.Глінки, С.Монюшка, М.Мусорського, М.Римського-Корсакова, О.Скрябіна, Ф.Шопена та ін.

ПОЛЬКА (від чеськ. *pulka* – половина) – 1. Чеський народний танець, який виконується в швидкому темпі. Музичний розмір $2/4$. 2. Бальний танець, який походить від народної польки. Зразки польки – у М.Балакірева, А.Дворжака, А.Рубінштейна, С.Рахманінова, Б.Сметани, П.Чайковського, Ф.Шопен, Й.Штрауса та ін.

РИГОДОН (фр. rigodon) – французький танець провансальського походження. Музичний розмір 2/4 або alla breve. Характер танцю – жвавий, веселий, темпераментний. Був поширений в XVII ст. як частин танцювальної інструментальної сюїти, в балетах та балетних дивертисментах.

РУМБА (ісп. rumba) – 1. Афро-американський пісенно-танцювальний жанр, що включає спів соліста, репліки хору, міміко-акробатичний імпровізований танець у виконання пари чи соліста в центрі кола глядачів та музикантів. Музичний розмір дводольний, ритм гостро синкопований, з акцентами на слабких долях такту, темп від помірно рухливого до швидкого. 2. Бальний танець кубинсько-мексиканського походження, що набув поширення в 1920-х роках. Музичний 4/4. Темп помірний з різким прискоренням останньої частини.

САМБА (ісп. Samba) – 1. Афро-бразильський парний танець, який виконувався співаком – солістом в супроводі хору і ударно-шумових інструментів. Музичний розмір 2/4, ритм гостросинкопований. 2. Сучасний бальний танець бразильського походження. Музичний розмір 2/4. Виконується в швидкому темпі.

САРАБАНДА (ісп. sarabanda) – старовинний іспанській народний танець, який виконується в супроводі співу та барабану. Музичний розмір 3/4, побудова тричастинна. Виконується плавно і велично, хоча М.Сервантес визначав його, як грайливий темпераментний танець під звуки барабанів і кастаньєт. В класичній танцювальній сюїті сарабанда розташована між курантою і жигою. Розквіту досягла в інструментальних сюїтах Й.С.Баха та Г.Ф.Генделя.

СЕГІДІЛЬЯ (ісп. seguidilla) – іспанський народний танець-пісня, що виникнув ще в XV ст. в Каталонії. Музичний розмір 3/4 або 3/8 з різноманітними ритмічними фігурами. Виконується в швидкому темпі в супроводі кастаньєт. Найбільш відомі використання сегідільї у Ж.Бізе в опері «Кармен». М.Глінкою в увертюрі «Ніч в Мадриді». М. де Фалья в циклі «Сім іспанських пісень».

СИЦИЛІАНА (іт siciliana – сіцилійська) - 1 Старовинний пасторальний італійський танець. Музичний розмір 6/8, 9/8, 12/8. Темп помірний. 2. Вокальна

або інструментальна п'єса, яка походить від сициліани. Характерними рисами є мінорний лад, пунктирний ритм, наспівність, тричастинна побудова *da capo*, відсутність стакато. Сициліана набула поширення з XVI ст. в творчості А.Скарлатті, Г.Генделя, Й.С.Баха, пізніше – в операх Г.Доніцетті, Д. Верді, П.Масканьї та ін.

СІРТАКІ – сучасний масовий грецький танець на музику М.Теодоракіса. Музичний розмір – 4/4. Темп – спочатку помірний, з прискоренням до дуже швидкого і раптовим поверненням до помірнього.

СТАНОК — пристосування для вправ танцюристів; складається з округлого, як правило, дерев'яного бруса діаметром 6-7 см, закріпленого уздовж стін репетиційної зали.

СЮІТА (танцювальне – ряд, послідовність) — хореографічна композиція, яка складається з декількох танців, що з'єднані однією темою і побудовані, як правило, за принципом контрастних між собою номерів або частин.

ТАНГО (ісп. *tango*) – 1. Естрадний та бальний танець кубинського походження. Музичний розмір 2/4, темп – помірний. 2. Танго циганське (*tango gitano*) – сольний жіночий танець з кастаньєтами, який належить до групи канте фламенко. Був поширений в Андалузії до середини XIX ст. 3. Танго андалузійське (*tango andaluz*) – жартівлива, інколи сатирична вулична пісня, поширена в Севільї в 1850-1880-х рр. 4. Танго креольське (*tango criollo*), яке виникло в Буенос-Айресі як пісня а 1880 роках та перетворилось у парний танець, подібний до контрдансу. 5. Танго аргентинське (*tango argentino*) – парний танець, що виник в Буенос-Айресі внаслідок змінювання хореографії креольського танго як самостійна професійна форма, що набула найширшого розповсюдження. Серед авторів танго – Х.Матос Родригес («Кумпарсита»), Е.Донато, А. Мендисабаль, Х.Сандерс та інші.

ТАНЕЦЬ – вид мистецтва, де художні образи створюються засобами пластичних рухів, які виконуються в чіткому ритмі та виразних поз людського тіла. В танці відображається емоційно-образний зміст музичних твор. Народний

танець – яскраве вираження менталітету і творчості віддзеркалення традицій, хореографічної мови пластичної виразності у співвідношенні з музикою кожного народу. Класичний танець є основою мистецтва балету, започаткованого наприкінці XVI ст. і вимагає спеціальної підготовки. Естрадний танець має власну специфіку та підпорядкований завданням підтримки виступу певного естрадного співака.

ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА – 1. Музика, призначена для супроводу танців, а також похідні від неї музичні твори, ідо не призначені для танців і мають самостійну художню цінність 2 Легка музика, що супроводжує 1 популярні побутом танці. Для танцювальної музики характерні чіткий ритм, специфічний для такого танцю темп. Танцювальна музика в ХХ | ст. набула величезної популярності, зумовленої розвитком засобів І масової комунікації. її комерційні напрямки є складником масової і культур*

ТАНЦЮВАЛЬНІСТЬ – поняття запропоноване Д Кабалевським для позначення сукупності характерних ознак танцю в навчальній програмі І «Музика» для загальноосвітньої школи.

ТАРАНТЕЛА (іт. tarantella) – італійський народний танець, який виконується в швидкому, стрімкому темпі. Музичний розмір 6/8 або 3/8 з характерним безперервним рухом тріолями.

ТРОПАК, трепак (від давньоруського тропати – тупотіти ногами) – старовинний руський танець. Музичний розмір 2/4. Темп жвавий, веселий, завзятий.

ТУ СТЕП (англ. two step – два кроки) – салонний танець, який виник у Північній Америці на початку ХХ ст. Музичний розмір 2/4, за ритмом близький до польки. Темп швидкий маршоподібний.

ФАРАНДОЛА (фр. farandola) – старовинний провансальський народний танець, який виконували під час християнських календарних свят проносячи перед танцюристам легендарне опудало. Музичний розмір – змінний 6/8 і 2/4. Темп жвавий, швидкий, виконується в супроводі флейти і тамбурина. До жанру фарандоли звертались Ш.Гуно, Ж Бізе, Д.Мійо, О Глазунов П Чайковський та інші

ФІГУРА — відносно завершена частина танцю, яка складається з одного чи декількох па.

ФЛАМЕНКО (ісп. *flamenko* – циганський) – музичний стиль, пов'язаний з традиціями іспанських циган: музика, пісні, танці, гра на гітарі в стилі фламенко, якому притаманні гіпертрофоване емоційне забарвлення, збудженість, ритмічна нестійкість (поліритмія співу, гри та танцю), гнучкість ладу, багата орнаментика, хроматизми. До основних жанрів і форм фламенко належать: тона, мартінете, карселера, солеа, канья, пола, фламенко, лівіана, серана, таранта, фанданго, хабанера, малагуенья, гранадина, серільяна, болеро та ін.

ФОКСТРОТ (від англ. *fox* – лисиця і *trot* – крок) – салонний і бальний танець, який походить від регтайма, ту-степа та уан-степа. Фокстрот виник на початку ХХ ст. в США і швидко поширився в Європі. Музичний розмір – 4/4, ритм маршоподібний, синкопований. Поєднання фокстроту з елементами джазу призвело до появи таких танців, як чарльстон, шіммі.

ФОРЛАНА (іт. *forlana*) – італійський народний парний танець. Музичний розмір 6/8 та 6/4, ритм пунктирний. Виконується в швидкому темпі, з постійним зростанням динаміки аж до екстатичної, у супроводі мандоліни, кастаньєт і бубна.

ФРИШКА (уг. *friska* – бадьорий, жвавий) – швидка частина угорських народних танців палоташа і чардаша.

ХАБАНЕРА (ісп. *habanera*, від *La Habana* – Гавана) – іспанський танець-пісня кубинського походження. Музичний розмір 2/4 з характерною ритмічною фігурою в супроводі. В мелодії застосовуються постійні ритмічні групи з тріолями або синкопами, що утворює поліритмічний ефект. Темп помірний або помірно-рухливий. Хабанера – парний танець, який був поширений в країнах Латинської Америки в другій половині ХІХ ст. і вплинув на формування креольського танго. Жанр хабанери використали Л.Обер, Ж.Бізе, К.Дебюссі, М.Равель, Е.Шабріє та інші.

ХАЛЛІНГ (*halling*, від *Halingdal* – долина в Норвегії) – норвезький народний чоловічий танець, який також зустрічається у Швеції. Музичний розмір 2/4 або 6/8, ритм різноманітний, з синкопами. Темп помірний, з прискоренням

наприкінці танцю. Характерна ознака халлінгу – витриманий бас на тоніці та домінанті.

ХІД — у виразі «основний хід» теж саме що «основний крок», — типова хода до якого-небудь танцю, основний елемент, який визначає характер пересування в танці.

ХОРА (від гр. *choro* – хоровод) – старовинний молдавський і румунський масовий хороводний танець. Музичний розмір 6/8, інколи 2/4, темп помірний, спокійний. Виконується в супроводі тарафа.

ХОРОВОД (від гр. *choros* – юрба та водити) – стародавній вид народної синкретичної творчості, який поєднує спів, інструментальну гру і танець. Хоровод поширений у багатьох країнах (Англії, Грузії, Німеччині, Франції, Шотландії тощо), але особливо поширений під різними назвами у слов'янських народів («веснянки» – в Україні, «основка» – в Росії, «хоро» – в Болгарії, «коло» – в Сербії, «корогод» – у Беларусі і т.д.). існує багато різновидів хороводів: обрядові, ігрові, колові, півколові, ланцюжкові, танцювальні, крокові тощо.

ХОТА (ісп. *jota*) – іспанський народний парний танець, який виконується в супроводі ансамблю «рондалья» (бандурія, гітари, мандоліни, кастаньети) та поєднується зі співом. Музичний розмір 3/4 чи 3/8. Темп швидкий, характер танцю – жвавий, темпераментний. Батьківщиною хоти є Арагон, хоча в кожній провінції Іспанії існують місцеві різновиди хоти (близько 100), які мають музичні та композиційні особливості. Найбільш поширеною є арагонська хота, до якої звертались М.Глінка, М.Римський – Корсаков, М.де Фалья.

ЧА-ЧА-ЧА – (звуконаслідування *cha-cha-cha*) – бальний танець кубинського походження, який набув загального визнання. Музичний розмір 4/4. Темп – помірно швидкий.

ЧАРДАШ • (уг. *csardas*) – угорський народний танець, який складається з двох контрастних частин – повільної, патетичної (уг. *lassu*), що супроводжує чоловічий танець в колі (розмір 4/8), і швидкої, стрімкої (розмір 2/4), яка супроводжує запальний парний танець (уг. *friss*). Чардашу властиві гостра, часто синкопована ритміка, віртуозна імпровізація. Був популярним бальним танцем,

тепер існує як народний танець. Чардаш широко застосовували в своїх творах Ф.Ліст, Й.Брамс, Л.Деліб, І.Кальман та інші.

ЧАРЛЬСТОН – бальний танець американського походження, що виник на основі негритянських танців. Музичний розмір 4/4, ритм синкопований, темп швидкого різновиду фокстроту.

ЧЕЧІТКА – естрадний (частіше чоловічий) танець, стрімке вистукування підощвами та підборами чіткого ритмічного малюнку.

ШЕЙК – (від англ. shake – труситись) – популярний в першій половині 1960-х років танець. Музичний розмір 4/4.

ШИММІ – (англ. schimmi) – бальний танець, американський різновид фокстроту. Музичний розмір 2/4, темп помірно швидкий В Європі набув популярності в 1920-х роках.

ШУМКА – українська та польська народна пісня – танець, подібна до коломийки. Музичний розмір 2/4, темп жвавий.

ЯНКА – білоруська народна танцювальна пісня. Музичний розмір 2/4, темп помірно швидкий.

ОСНОВНІ РУХИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ

1. Танцювальні кроки:

- простий танцювальний крок;
- простий крок на пів пальцях;
- боковий крок;
- перемінний крок;
- ковзний крок;

2. Танцювальні біги:

- простий біг,
- бігунець;
- біг з підскоком;
- танцювальний біг з потрібним притулом;

3. «Доріжки» (припадання)

- доріжка проста;
- доріжка плетена;

4. «Вихилясники»:

- «вихилясник» простий;
- «вихилясник» з вигинанням ноги;
- «вихилясник» з постійним приступом.

5. «Вірвовочка»

6. «Тинки»:

- «тинок» малий;
- «тинок» великий (чоловічий).

7. «Голубці»:

- «голубець» низький;
- «голубець» низький з потрібним «притулом»;
- «голубець» високий (чоловічий);
- крок з «голубцем»;
- «підбивка» (чоловічий).

8. Присядки:

- проста присядка;
- бокова присядка з підніманням ноги в сторону;
- присядка з просуванням в сторону;
- присядка з виносом ніг вперед на каблуки і розведенням їх в сторони на каблуки;
- присядка з ударом по халяві;
- присядка з ударом по подошві;
- присядка з почерговим винесенням ноги навхрест другої;
- присядка з стрибком;
- мітелочка;
- підчіска;
- млинок;
- кубарик;
- «повзунець».

9. Оберти:

- оберт ас (жіночий);
- голучець і вихиляс в оберті (жіночий);
- низька погаренка (парний оберт);
- висока погаренка (парний оберт);
- тури (чоловічі);
- тури на присядці (чоловічі);
- гарбуз (чоловічий);
- півторак (парний);
- яструб в оберті (чоловічий).

10 Стрибки:

маленькі стрибки:

- підскоки з поворотом (парний рух);
- підскок з виставлянням ноги на п'ятку (спільний для жінок та чоловіків);
- крок підскік(жіночий);
- стрибок з ударом по халяві (чоловічий);

- стрибок із згинанням ноги в коліні (чоловічий);
- вертушка (жіноча).

великі стрибки:

- розтяжка в повітрі (чоловіча);
- щупак (чоловічий);
- кільце (чоловічий);
- стрибки з перехрещуванням ніг (чоловічі);
- стрибок на коліно (чоловічий);

11. Танцювальні поклони та запрошення

ЛІТЕРАТУРА

1. Белянкiна Н. Українські народні танці як невід'ємна частина світової хореографії // <http://www.newacropolis.org.ua/ua/stady/conference/?thesis=4779>
2. Василенко К.Ю. Український танець. Підручник.- К., ІПК ПК, 1997. – 2801с.
3. Верховинець В.В. Теорія українського народного танцю. – К.: Мистецтво, 1968. – 152 с.
4. Гладішевський А. Василь Авраменко. Спадщина українського танцю. Каталог. Канада : Шевченківська Фундація, 2005. – 79 с.
5. Гладішевський А. Василь Авраменко. Спадщина українського танцю. Каталог. Канада: Шевченківська Фундація, 2005.
6. Голейзовский К. Образы русской народной хореографии. – М.: Искусство, 1964. – 368 с.
7. Дени П, Дассвиль Л. Составитель Онищенко Л. Все танці. Перевод с французского. К.: Музична Україна, 1983 – 342 с.
8. Захаров Р. Сочинение танца. – М.: Искусство, 1983.
9. Каміна Л.І. Український народний танець – його зміст і форма. Науково-методична розробка // http://www.culturalstudies.in.ua/2009_zv_8_2.php
10. Каміна Л.І. Формування особистості балетмейстера — автора хореографічних творів. Методичний посібник // http://www.culturalstudies.in.ua/2008_zv_13_1.php
11. Колногузенко Б. Основи танцевальной композиции. – Х.: ХГАК, 1997.
12. Кривохижа А.М. Гармонія танцю. — Кіровоград, 2003
13. Кривохижа А.М. Гармонія танцю. Методичний посібник. — Кіровоград: 2003. – 100 с.
14. Легка С.А. Українська народна хореографічна культура ХХ століття: автореф. дис... канд. іст. наук: 17.00.01 / Київський

національний ун-т культури і мистецтв. – К., 2003.

15. Литвиненко В. Зразки народної хореографії. — К., 2007.
16. Нариси до історії українського народного танцю. / Уклад. В. І. Купленник.— К., 1997.
17. Смирнов И.В. Искусство балетмейстера. — М.: Просвещение, 1986. -190с.
18. Смит Люси. Танцы. Начальный курс. Перевод с английского. — М АСТ, 2001.-48 с.
19. Туркевич В.Д. Хореографічне мистецтво України у персоналіях: Наукове видання. Довідник. – К.: Біографічний інститут НАН України, 1999. – 224 с.
20. Українські народні танці // <http://narodni.com.ua/>
21. Устинова Т.А. Русский народный танец. – М.: Искусство, 1976.
22. Шевченко В.Т. Мистецтво балетмейстера в народній хореографії. Навчально-методичний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв України. – К.: 2006. – 185 с.
23. Шистко О.П. Класифікація та характеристика українських народних танців// <http://softacademy.Inpu.edu.ua/Programs/UkrainianDance/01.htm>